

Stichting Behoud van 't Oud

Object | Beeld & Geluid

Nummer 1 - 2021

Stichting Behoud van 't Oud

Voorwoord:

Beste relatie,
2020 is een bijzonder jaar geweest voor ons allemaal, en zoals vele andere organisaties heeft Corona ook een grote impact op onze stichting, maar wij hebben als stichting niet stilgezeten. Vele normale activiteiten om bijvoorbeeld financiële sponsoring te bevorderen zijn het afgelopen jaar feitelijk uitgesteld, maar alle vrijwilligers van Stichting Behoud van 't Oud hebben hun steentje bijgedragen om te zorgen dat de stichting ondanks alles is blijven groeien. Ons devies geldt hier sterk, zoals verwoord door een vrijwilliger: Zonder tegenslagen leert men niet en wordt men ook niet creatief of inventief.

In het afgelopen jaar hebben wij meerdere bijzondere schenkingen mogen toevoegen aan onze collectie, waaronder van Bijbelmuseum Amsterdam en Fries Museum Leeuwarden en meerdere particulieren. Hiervoor onze hartelijke dank aan u allen! Uw schenkingen worden met zorg opgeslagen en tentoongesteld wanneer hier gelegenheid voor is.

Vrijwilligers updaten dagelijks onze website met nieuwe

informatie en objecten uit onze collectie. Dit heeft gezorgd dat wij tegen het einde van 2020 ruim 2000 bezoekers per maand mogen tellen. Ook hebben wij in de tweede helft van 2020 genealogie informatie toegevoegd aan de website, wat zeer in trek blijkt bij onze dagelijkse bezoekers.

We zijn trots op deze continue ontwikkelingen, en nodigen u uit ook onze website regelmatig te bezoeken om op de hoogte te blijven: www.stichtingbehoudvanoud.nl

Begin van 2020 hebben wij ons nieuwe depot onder het gemeentehuis in gebruik mogen nemen, waar een aantal gehele collecties liggen opgeslagen, zoals bijv. fotografica en boeken.

In onze depots zijn wij verder met meerdere vrijwilligers actief bezig om overzichtelijkheid en categorisering te bevorderen, wat activiteiten in de komende jaren zal vergemakkelijken.

Wij hopen dat we begin 2021 weer voortgang kunnen maken in aanvankelijk voor 2020 geplande uitgaven of activiteiten die uitgesteld zijn. We willen u hier binnenkort graag meer over vertellen!

Zoals u leest hebben er ondanks alles best veel activiteiten plaatsgevonden dit jaar.

Dit was zonder de tomeloze inzet van onze vrijwilligers en steun van onze relaties niet mogelijk geweest. Namens de hele stichting dank ik u allen hartelijk!

Carina Boom
Voorzitter Stichting Behoud van 't Oud

Inhoudsopgave:

Voorwoord ..... pag. 1
Van de redactie ..... pag. 3
Beste donateurs ..... pag. 3
Keuls aardewerk..... pag. 4
Schietspoelen ..... pag. 5
Fototoestellen..... pag. 7
Kinderboeken ..... pag. 7
Genealogie..... pag. 9
Schenkeningen ..... pag. 9
Stichting Framed..... pag. 11

Colofon:

Samenstelling en redactie: Stichting Behoud van 't Oud
Collectiebeheerder: Jos Kruiper / Stichting Framed
Druk: Concerndrukkerij Almelo
Uitgave Nr. 1 - 2021

Jaarlijkse donatiebijdrage 15 euro.
Bankrekening NL80Rabo0123949580
t.n.v. Stichting Behoud van 't Oud

Van de redactie

Ons eerste uitgave van 2021 met verschillende onderwerpen. Nieuwsgierig? Lees gauw verder! In ons nieuwe magazine willen wij het object dus het voorwerp uit onze collectie, lees vaak een object uit grootmoederstijd en het verhaal van de gebruiker behandelen. Met heel veel achtergrondinformatie. Wij durven te stellen dat onze grote collectie objecten in eigendom van onze Stichting Behoud van 't Oud de geschiedenis van Nederlands cultureel erfgoed weerspiegelt.

Ambitieuus? Misschien!

Een uitdaging? Eigenlijk niet!

In dit nummer vindt u, zoals geschreven, een uitgebreid aantal artikelen, wetenswaardigheden en achtergrondinformatie over Nederlands Cultureel erfgoed.

Beste donateurs,

Graag informeren we u over de stand van zaken van Stichting Behoud van 't Oud. U vraagt misschien af wat doet Stichting Behoud van 't Oud? Heel simpel gezegd: stichting Behoud van 't Oud wil

objecten uit Nederlandse samenleving die gebruikt zijn geweest in huis of werkplaats behouden voor het nageslacht. Met al deze objecten exposeren wij in diverse instellingen. Niet alleen objecten behouden maar ook het verhaal van de gebruiker vinden wij belangrijk. Daarnaast vinden wij organiseren van maatschappelijke activiteiten zoals: filmvoorstellingen, taxatiedagen, lezingen, enzovoort belangrijk om onze doelstelling na te streven. Al onze activiteiten zijn altijd gratis.

Een stichting met een duidelijke passie.

Stichting Behoud van 't Oud is in 2009 opgericht met als doelstelling "het behouden van Nederlands cultureel erfgoed in bijzonder objecten uit dagelijks leven". Sinds oprichting zijn wij een Anbi instelling. Legaten, donaties en giften aan Stichting Behoud van 't Oud zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting.

Steun daarom Stichting Behoud van 't Oud met haar uitdagingen en word donateur.

Bankrekening NL80Rabo0123949580 t.n.v. Stichting Behoud van 't Oud

Hartelijk dank voor uw financiële steun!!!

Met vriendelijke groeten,
Peningmeester Albert Zwart

Keuls aardewerk

Onze collectie Steengoed omvat een kleine collectie Keuls aardewerk waarvan een gedeelte te zien is in onze kijkdoos aan de Weusteweg in Wierden.

Een Keulse pot is een stenen pot die eeuwenlang gebruikt werd voor het inleggen van groente, vlees en eieren. Is gemaakt van keramisch materiaal (gres) met een laagje zoutglazuur.

Deze laag glazuur zorgde ervoor dat de pot waterdicht is. Geglazuurd aardewerk neemt bovendien niet de smaak van het voedsel aan, dat erin bewaard wordt. De potten werden gemaakt in Keulen en omgeving, met name Frechen en Siegburg. De Keulse pot is grijs-blauw met kobaltblauwe versieringen of bruin van kleur.

Ze werden in allerlei formaten gemaakt; van heel kleine potjes tot grote potten met een inhoud van 20 tot 30 liter. Eigenlijk moeten wij praten van: Gres of steengoed, keramisch materiaal dat gemaakt is van een kleisoort die tegen hoge temperaturen bestand is.

De eigenschappen van gres zitten in tussen die van aardewerk en porselein. Het wordt gebakken bij 1150 tot 1350 °C, waarbij het versintert, waardoor het niet-poreus is en ondoordringbaar wordt voor de meeste vloeistoffen. Het is ook goed bestand tegen zuren. Reeds in de 13e eeuw werd in het gebied rondom Keulen steengoed geproduceerd.

Vanaf de 14e eeuw werd dit 'Keuls aardewerk', vooral bekend door de Keulse pot. Steengoed of gres kan van een zoutglazuur worden voorzien (riool- of gresbuizen). Door zijn grote slijtvastheid is steengoed ook een bijzonder geschikt materiaal voor vloertegels, traptreden en vensterbanktegels.

Steengoed wordt al meer dan 100 jaar gebruikt om rioolbuisen van te maken. Riolering moet bestand zijn tegen een hoge zuurgraad, en daar kan steengoed goed aan voldoen. Het heeft een grote duurzaamheid en is vormvast. Door het broze karakter van het materiaal heeft het echter een beperkte weerstand tegen mechanische belastingen.

In Belgisch en Nederlands Limburg zitten vanouds veel fabrikanten van steengoedbuisen, zoals bij Tegelen, Belfeld, Beesel, Swalmen Hasselt L.

Bezoek onze website over steengoed:

<https://www.stichtingbehoudvanoud.nl/onze-collectie/aardewerk-en-glas/steengoed>

Schietspoelen

Onze collectie Textiel omvat diverse soorten textielspoelen voornamelijk afkomstig uit de fabrieken Nijverdal ten Cate en Ter Horst jutefabriek Rijssen. Een schietspoel of snelspoel is een verbetering van de voordien gebruikte smiet- of werpspoel en wordt gebruikt in een weefgetouw. De schietspoel is in 1733 gepatenteerd door de Engelse wever John Kay. De oude Engelse naam is flying shuttle.

Een schietspoel bestaat uit een rechte houten schuit waarvan beide uiteinden puntig toelopen en met ijzer zijn versterkt. In de spoel bevindt zich een klosje waarop het inslaggaren is gewonden.

De spoel bevindt zich in een langwerpige spoelbak met daarin een stootkussen. Ze wordt via het stootkussen door de schering (de sprong) geslagen en schiet dan aan de andere zijde in een soortgelijke bak.

Tijdens de beweging van de schietspoel wordt het inslaggaren in het weefsel gebracht. De kracht op het stootkussen wordt geleverd via een zweepmechanisme dat in werking wordt gezet door aan een touwtje te trekken. De wever had hiervoor slechts één hand nodig, terwijl het gebruik van de werpspoel twee handen vereiste. De nieuwe weefmachines werden in Nederland pas omstreeks 1830 op grote schaal ingevoerd. De uitvinding van John Kay was een verbetering, de productiesnelheid was veel hoger dan met de werpspoel terwijl er slechts een geringe investering vereist was.

De vaardigheid om met de schietspoel te werken werd bijgebracht op zogenaamde weefscholen, zo stond in Goor en Enschede een weefschool. De schietspoel vereiste echter veel minder vaardigheid dan de werpspoel, en het werken ermee kon al na enkele weken beginnen, terwijl een wever wel twee jaar nodig had om volleerd met de werpspoel om te kunnen gaan.

Fototoestellen

Op dit moment wordt onze collectie Fototoestellen door onze vrijwilligers gecategoriseerd, wel kunt u op onze web site plm. 90% van onze collectie zien. Onze collectie fototoestellen omvat uiteenlopende bekende merken zoals Agfa, Kodak, Poleroid en Zeiss en minder bekende merken zoals: Adox en Haking. Liefst willen wij onze collectie uitbreiden met alle types van elk merk.

Kinderboeken

Ook onze collectie (Kinder-)boeken wordt op dit moment door onze vrijwilligers gecategoriseerd.

Daarnaast leggen vrijwilligers de laatste hand aan in beeld brengen van alle en welke uitgaven de Nederlandse uitgeverijen op de markt hebben gebracht, op onze web site.

Met trots kunnen wij zeggen dat het ons aardig gelukt is. Onze stichting wil vnl. kinder- en lagere schoolboeken in haar collectie opnemen maar er zijn genoeg uitzonderingen getuige haar huidige collectie.

Feitelijk moeten wij spreken van Jeugdliteratuur, ook wel kinder- en jeugdliteratuur, is literatuur die kinderen (tot twaalf jaar) en jongeren (tot achttien) aanspreekt en meestal speciaal voor hen is geschreven. De onderwerpen focussen op hun wereld en klinken in hun taal.

Tussen de jeugdliteratuur en de volwassenenliteratuur zit een overgang: de adolescentenliteratuur, voor jongeren vanaf ongeveer 18. Deze adolescentenliteratuur wordt tegenwoordig ook wel aangeduid als young adult..

De oudste Nederlandse kinderboeken heten 'hanenboekjes'. Deze waren bedoeld om te leren lezen. Er stonden alfabetten in, verschillende letters en gebeden. De boekjes begonnen met een plaatje van een haan, om kinderen aan te sporen vroeg op te staan en naar school te gaan.

Een van de eerste schrijvers die zich op kinderen richtte, was de 17e-eeuwse Londense predikant James Janeway. (foto links)

De eerste Nederlandse schrijver die speciaal voor kinderen schreef, was Hieronymus van Alphen. (Foto rechts)

Zijn vers De pruijmeboom uit 1778, met de beginregels 'Jantje zag eens pruijmen hangen, O! als eieren zo groot', was opvoedend. In 1856 verscheen De nieuwe rijjschool, het eerste Nederlandse beweegbare prentenboek voor kinderen. In de twintigste eeuw kwamen er ineens boeken over 'stoute kinderen': Dik Trom, Pietje Bell, Piet de Smeerpoets, Kruijmelkje en Pippi Langkous.

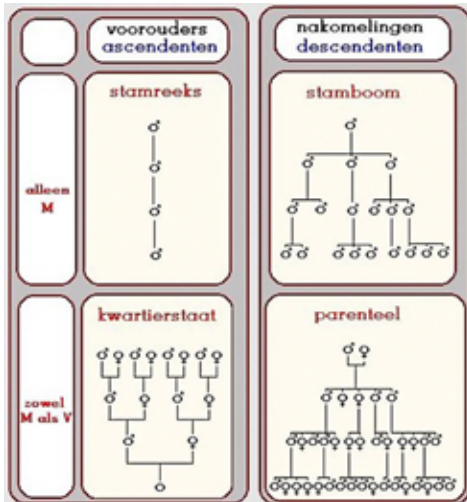
Met de komst van Bruintje Beer (Daily Express, 1920; Algemeen Dagblad, 1929) kwam de merchandising binnen de kinderboekenwereld op gang. *Op onze website kunt u onze collectie aanschouwen helaas ontbreken nog vele titels.*

Genealogie.

Altijd al willen weten de geschiedenis van uw voorvadersen of wie uw voorvadersen waren?

Afgelopen periode hebben wij op onze web site diverse pagina's aangemaakt. Het is ons gelukt om ruim 300.000 achternamen die in Nederland voorkomen te verzamelen. Ook herkomst en betekenis van vele achternamen hebben wij in beeld gebracht. *Elke donateur kan gratis beroep doen onze commissie Genealogie.*

Schenkeningen

Van vele personen mochten wij diverse schenkingen in ontvangst nemen, hartelijk dank en ook voor vertrouwen. Op onze web site kunt u details zien van deze schenkingen.

Onze begunstigers van afgelopen jaren:

- KKpartners Wierden,
Uw professioneel partner voor Finance en HRM
- Automobiëlbedrijf Eef Wessels Wierden
- Woolderink Wierden Technische installaties B.V.
- AMB Meubelmakerij Wierden
- Samitex Stoffen Wierden
- Brasserie Restaurant De IJzeren Pot Wierden
- Loonbedrijf/landbouwservice Jansen Eupe & Zn.
Hoge Hexel
- Pauwe installaties Wierden
- Dat is Sterk Reclame Hengelo
- Concerndrukkerij Almelo
- Boekhandel Pepijn Nijverdal
- Tenx Houtbewerking Wierden

- Lammertink Wierden
- Energiecontrol Wierden
- Gemeente Wierden
- Ricks's Flowers & More Wierden
- Wijksaam Wierden
- Historisch Kring Wierden Wederden
- VSO Twente Schoonmaakbedrijf Wierden
- Tankstation Schasfoort Wierden
- RS Carwash Wierden
- Adcam Administraties Wierden
- Tretal Material Handling Wierden
- Rabobank
- Sterk langs de lijn Wierden
- Restaurant Hexelse Berg Hoge Hexel

Bezoek onze website op: <https://www.stichtingbehoudvanoud.nl/>

Stichting Framed

Stichting Behoud van 't Oud en stichting Framed werken nauw samen.

Wie is stichting Framed

Stichting FRAMED is een ontmoetingsplek voor mensen met een interesse in fotografie en beeldende kunsten. Stichting FRAMED is voor iedereen toegankelijk en biedt een platform, kenniscentrum en heeft een uitgebreide mediatheek op het gebied van beeldende kunsten. Het hele jaar door worden er diverse evenementen, photowalks en bijzondere uitstapjes georganiseerd, waaraan iedereen kan deelnemen, ongeacht leeftijd en ervaring. Daarnaast organiseert Stichting FRAMED maandelijks de bijeenkomsten van Fotogroep Enschede. Ook houden we lezingen, waaronder met top-fotografen uit binnen- en buitenland, organiseren tentoonstellingen in de eigen galerie of op externe locaties. Er wordt regelmatig aan diverse educatieve projecten meegewerkt. Als uitgangspunt geldt voor alle initiatieven het Pay-It-Forward-principe.

Stichting FRAMED is in 2015 opgericht door 2 Photographers en organiseert o.a.:

Fotogroep Enschede - maandelijks foto- en portfoliobesprekingen in centrum Enschede

Photowalks Twente - bijzondere fotografische uitstapjes voor iedereen ongeacht kennis en niveau.

Voor de Scott Kelbyorganisatie werd in 2018 de World Wide Photowalk Paris ontwikkeld en in april 2019 kon men met Stichting

Framed achter de schermen fotograferen op UNESCO werelderfgoed Zeche Zollverein.

Fotografen Netwerk - ontmoetingen tussen professionals en/of amateurs met lezingen, voorlichtings- techniek- en informatie-bijeenkomsten met externe gasten en gast-fotografen zoals wereldberoemd MAGNUM fotograaf Carl de Keijzer

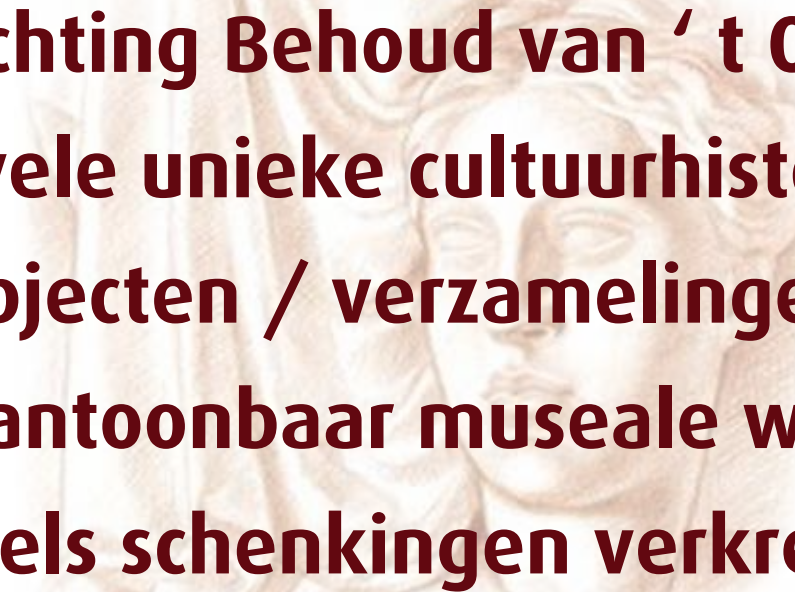
Framed Art Gallery - eigen kunstgalerie gelegen aan de Cultuurmijl in Enschede Roombeek, te midden van prijswinnende architectuur, musea en vele culturele instellingen.

Fotogroep Enschede: Foto- en portfolio besprekingen

Onder de naam Fotogroep Enschede organiseert Stichting FRAMED maandelijks bijeenkomsten onder leiding van professionele fotografen, waarbij vrij werk en thema foto's, maar ook complete portofolio's worden besproken. Deelnemers krijgen maandelijks een thema foto-opdracht die hen uitdaagt out of the box te denken. Het vrije werk en de portofolio's van de deelnemers krijgen extra veel aandacht in de uitgebreide persoonlijke besprekingen. Door deze unieke combinatie worden de deelnemers maximaal uitgedaagd en ondersteunt en komen altijd alle interesse gebieden en specialismen aan bod.

Nieuwe deelnemers zijn welkom,
dus meld je aan!

**Stichting Behoud van 't Oud
heeft vele unieke cultuurhistorische
objecten / verzamelingen
van aantoonbaar museale waarde
middels schenkingen verkregen.**

Bezoek onze website op: <https://www.stichtingbehoudvanoud.nl/>

BEGUNSTIGERS

Brasserie Restaurant
De IJzeren POT
Party- en Bedrijfs catering Wierden, tel.: 0546 - 812 318

Uw professioneel partner voor Finance en HRM.
Meer dan alleen advies.

LOONBEDRIJF/LANDBOUWSERVICE
JANSEN EUPE & ZN

